

Pericopa Şmot - Fiica Faraonului Bat Par'o בת פרעה [anul 5780]

În această pericopă sunt câteva imagini de femei aproape necunoscute a căror nume nici măcar nu le cunoaştem. Tot așa aveți pe sit un articol despre eroismul moaștelor care l-au alăptat pe Moșe. De data aceasta vom învăța despre femeia care l-a salvat pe Moise din Nil și chiar i-a dat și numele de Moise.

Mai întâi să vedem ce învățăm din cele scrise în cartea Exod, iar după aceea vedem ce ne adaugă înțelepții și comentatorii. În Tora ea apare o singură dată în Şmot/Exod cap.2, versete 5-10:

„Fiica lui Faraon **s-a coborât** să se scalde în leor (Nil) יאר, iar însoțitoarele ei umblau pe malul leorului (Nil) יאר. Ea **a văzut** coșul între trestii și **a trimis** slujnica să-l aducă. Când **i-a deschis, i-a văzut** pe copil; și, iată, un băiețel care plângea! Și **i s-a făcut milă** de el și **a spus**: Acesta e dintre copiii evreilor. Sora lui i-a spus fiicei lui Faraon: Să mă duc să-ți chem o femeie-doică dintre evreice ca să ți-l alăpteze pe copil? Fiica lui Faraon **i-a răspuns**: Du-te! Și fata a mers și a chemat-o pe mama copilului. Fiica lui Faraon **i-a spus**: Ia acest copil și alăptează-mi-l, iar eu **îți voi da** simbrie. Așa că femeia a luat copilul și l-a alăptat. Când copilul s-a făcut mare, l-a adus la fiica lui Faraon; și el i-a fost fiu. Și ea **i-a pus** numele Moise zicând: Fiindcă **i-am scos** din apă”.

Întâi să înțelegem logica numelui. Ca multe alte nume din Tanach, și acest nume este explicat sau mai bine zis „comentat” (un fel de midraș) printr-o așa numită etimologie populară. Verbul „l-am scos (din apă)” în text este *mešitihu* מִשִּׁיתוּהוּ, care provine din verbul *maša* מָשָׁה care sună foarte asemănător cu Moise. Forma gramaticală a numelui este de verb participiu activ. Explicația științifică este cu totul alta și anume este vorba de un nume egiptean care se găsește și în liste de demnitari a faraonului Ramses II.

Apariția fiicei lui Faraon este într-un fel uluitoare. Să nu uităm că tatăl ei îi subjugă, exploata și chinuia pe evrei. Fata se împotrivesc regulilor și legilor tatălui ei și nu este de acord cu ordinul lui de a omorî pe toți băieții evreilor. Ea îl salvează pe Moise din Nil și îl crește în ciuda faptei că el era evreu și tatăl ei interzise acest lucru. Ea îi dă numele de Moșe și îl crește ca fiul ei, un prinț egiptean, în casa tatălui ei. Mai este clar încă o caracteristică: ea era o femeie foarte activă și independentă, care se manifestă prin perseverență, voință fermă și corectitudine. În cele cinci versete citate mai sus, sunt șapte activități descrise prin multiple verbe, însemnate în culoarea albastră. O parte din aceste activități sunt hotărâri morale fundamentale.

Mai putem observa și o altă trăsătură importantă a Fiicei lui Faraon. Ea se manifestă ca o persoană miloasă chiar și față de un copil străin. Este ageră dându-și seama imediat că este vorba despre un copil evreu. Probabil și-a dat seama observând hainele copilului, dar mai posibil este că a observat circumcizia, *Brit Mila*. Compasiunea ei față de pruncul evreu este mai puternică decât poruncile tatălui ei, faraonul.

Fiindcă asta este tot ce avem scris despre *Bat Par'o*, înțelepții din scrierile noastre și cei din afara lor caută surse externe ex-biblice despre acest personaj extraordinar. În primul rând, Talmudul și Midrașul care la fiecare personaj fără nume caută care ar putea fi numele, o identifică cu o femeie, care a trăit mai târziu. Este vorba despre o persoană care apare în cartea Cronică1 cap. 4, versetul 18 „Aceștia sunt fiii lui Bitia Bat Par'o (Fiica lui Faraon) בִּתְיָה

pe care a luat-o Mered". În Talmud Bavli, tractatul Meghila fila 13 ea este identificată ca soția lui Calev Ben Iefune, Mered fiind identic lui Calev, pe care îl cunoaștem din povestea iscoadelor. Talmudul nu i-a în considerație diferența de aproximativ 60 de ani între Bat Par'o și Calev mai tânăr.

Despre originea numelui ei citim în Midraș Raba: „Hakadoș Baruch Hu l-a spus: Moșe nu a fost fiul tău, dar tu l-ai numit fiul tău. Așa fac și eu: tu nu ești fiica mea, dar te voi numi fiica mea – bit/bat-ia”. Cu alte cuvinte, *bat* בַּת înseamnă fiică și *ia* יָא este unul din numele Dumnezeului care este folosit ca un sufix la multe prenume ebraice. În midrașul Șmot Raba noi citim că Fiica lui Faraon și-a primit răsplata pentru favoarea, grația *hesed* חֶסֶד pe care a făcut-o prin faptul că din toate numele pe care Moise le avea, singurul nume pe care el îl are în toată Toraua este cel pe care i l-a dat Bitya Bat Par'o. Chiar și Domnul l-a chemat pe acest nume.

Ea apare și în documente externe de cărțile sacre evreiești. Apare în cea mai veche carte de istorie evreiască „Cartea Jubileelor” scrisă în al doilea secol î.e.n. și la Josephus Flavius sub numele de Thermouthis, transcrise Tharmuth și Thermutis. Este vorba despre zeița egipteană al fertilității care apărea în formă de șarpe.

Renumita scriitoare religioasă lochi Brandes, a publicat în anul 2010 un roman istoric-biblic numit Șeva Imahot – „Șapte Mame”. Una dintre cele șapte mame este Bat Par'o. Ea o compară cu Michal, fiica lui Șaul, care l-a salvat pe David din mâinile tatălui ei și cu Rahel și Lea care și-au părăsit tatăl lor când el nu și-a mai îndeplinit funcțiile de părinte.

Ironia în această poveste este că tocmai Fiica lui Faraon, care a subjugat și a chinuit poporul evreu, a fost cea care l-a salvat, l-a crescut și chiar i-a dat și numele celui care va fi salvatorul poporului evreu din mâinile tatălui ei și va deveni liderul și legiuitorul în contestat al acestui popor.